

A melyik a másikat magától el akarja távolítani, saját ürülékéből a ruhájára ken. (Göntérháza.)

Ugyan e czélből saját, megszáritott ürülékéből az illető ételébe tesz. (Baksa.)

A szerelmesek ételébe kutyacsontot tesznek s — szétválnak. (Göntérháza.)

Ha azzal a zsebkendővel, a melylyel a párosodó kutyákat elválasztják, az egymást kedvelő fiatalok szemét háromszor lehúzzák, a viszony felbomlik. (Kustánszeg.)

A kinek a leányról le kell mondania, gatyáját vesse le, fordítsa ki s azzal a leány szobájának ajtaját háromszor csapja meg s — el tudja felejtteni. (Salomvár.)

Gönczi Ferencz.

NÉPKÖLTÉS ZET ÉS NÉPZENE.

Balladák.

— Első közlemény. —

1. Fodor Katalina.

1. „Lá - nyom, i - des lá - nyom, Fo - dor Ka - ta - li - na,

mi - cso - da do - log az: a te rá - sa - szok - nyád,

2. Micsoda dolog az: a te rásaszoknyád elő rövidedik, hátó hosszabbodik?⁴
3. — Anyám, ides anyám, Sár-Fodor Péterné, szabó nem jó szabta, varró nem jó varrta.
4. „Lányom, ides lányom, Fodor Katalina, Micsoda dolog az: a te rásaszoknyád,
5. Micsoda dolog az: a te rásaszoknyád elő rövidedik, hátó hosszabbodik?⁴
6. — Anyám, édes anyám, Sár-Fodor Péterné, sem tűröm-tagadom, el sem tagadhatom.
7. Bizony van énnekem héthónapos terhem Hédervári Györgytő, Györgyvári Jánostó.
8. „Fogjátok, vigyétek ezt a híres kurvát a setét tömlöczbe, a setét tömlöczbe.
9. Tizenharmad napig se innya, se jennyi, se innya, se jennyi ne adjatok neki.
10. Tizenharmad napra magam is elmegyek, magam is elmegyek az ő haláláré...¹
11. „Lányom, ides lányom, Fodor Katalina, ilő-e, vagy haló² a setét tömlöczbe?⁴
12. — Anyám, ides anyám, sem ilek, se halok, sem ilek, se halok, csak Istent imádok.

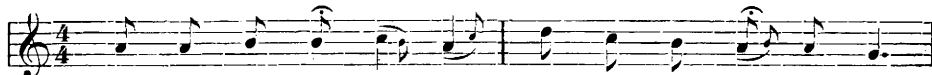
¹ Itt közbe 13. és 14., nyilván tévedés, bár ragaszkodtak hozzá, hogy kétszer van.

² Él-sz-e, vagy hal-sz-e?

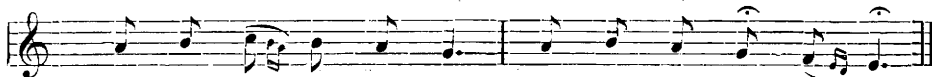
13. Az éjjel álmomban bizony azt álmodtam,
térgyig vérés köntös vót az én nyakamba.
14. Sárga czipellőim vótak az lábomba,
Kétágú korbácska vót az én kezembe.
15. „Lányom, ides lányom, Fodor Katalina,
te vérés köntösöd a te piros vired.
16. Sárga czipellőd a te sárga szinyed,
Kétágú korbácskád a te két hóhérod.“
17. — Istenem, istenem, küdd el angyalkádot,
Küdd el angyalkádot madarka képibe.
18. Hagy irjak czidulát Hédervári Györgynek,
Hédervári Györgynek, Györgyvári Jánosnak ...
19. — Madarkám, madarkám, én ides madarkám
vidd é levelemet Hédervári Györgynek.
20. Hogyha oda elírsz, szállj az ablakjába,
szállj az ablakjába, tedd a tányérjába.
21. „Szolgáim, szolgálaim, én ides szolgálaim,
fogjátok lovaím, hagy mennyek utánna.
22. Hajcsad, kocsis, hajcsad hat zabos paripám,
Csak illetbe írjem Fodor Katalinám.
23. Fene megeszi is hat zabos paripám,
Csak illetbe írjem Fodor Katalinám ...“
24. — „Kedves jó barátim, micsoda sereg ez,
Micsoda sereg ez, ez a setét sereg?“
25. „Fodor Katalinát most viszik vesztenyi,
Fodor Katalinát most viszik vesztenyi.“
26. — „Anyám, ides anyám, Sár-Fodor Péterné,
előletted lányod, utána engemet.“¹
27. Egyiket temették napkeletje felől,
Másikat temették napnyugotja felől.
28. Egyiknek a sirján két szál rozmaring nyótt,
másiknak a sirján két pár gilicze köt.

(Ghymes, Nyitra-vm. Énekelte Baka Jánosné és Fazekas Istvánné. 40–50 év körül.)

2. Ugyanaz más változatban.

1. „Jaj lá - nyom, jaj lá - nyom, Fo - dor Ka - ta - li - na,

hu - gyan tör - tént sor - sod, ke - rek - al - jú szok - nya,

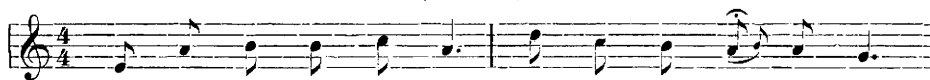
2. Kerekaljú szoknya elől rövidedik,
Elöl rövidedik, hátul hosszabbodik.“
3. — Jaj anyám, jaj anyám, asszony szülem, anyám,
Szabó rosszul szabta, varró rosszul varrta.
4. „Legényim, legényim, vitéz katonám,
fordíjjátok jóra könnyű futó kocsim.
5. Fogjátok, vigyétek Fodor Katalinát,
Fodor Katalinát, azt a híres dámát.

¹ „Ott meglötte magát“, magyarázta az egyik énekes.

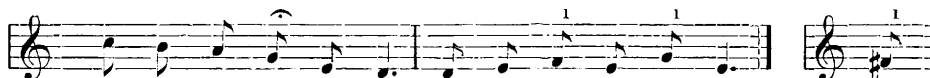
6. Fogjátok, vigyétek azt a híres dámát,
a setét tömlőczbe, annak fenekire.“
7. — Istenkém, istenkém, küdd el angyalkádot,
küdd el angyalkádot, madárka képiben,
8. Hagy irjak czédulát Gyöngyvári Jánosnak,
Gyöngyvári Jánosnak, az édes szivemnek.
9. „Legényim, legényim, vitéz katonáim
fordíjjátok jóra könnyű futó kocsim.
10. A kutya megeszi hat zabos paripát,
Csak életben érjem Fodor Katalinát.“
(Pográny, Nyitra-vm. Énekelte Pindes Kata, 70 éves.)

3. Ugyanaz más változatban.

(Töredék.)

1. Lá - nyom, é - des lá - nyom, Fo - dor Ka - ta - li - na,

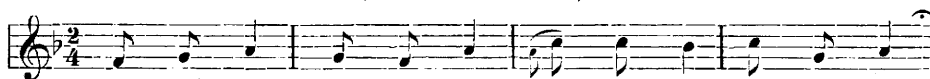
hu - gyan a te szok-nyád, hu - gyan a te szok-nyád,

2. elő rövidedik, hátó hosszabbodik...
3. Egyiket eltemték kis ótár elejbe,
másikat eltemték nagy ótár elejbe.
4. Csak kinyött¹ azon szép borostyán vessző,
szép borostyán vessző, szép fekete szöllő.
5. Csak megszólal hozzá: menj el innen, menj el,
ne csipedgess engem, ne siratgass engem.

(Bodok, Nyitra-vm. Varga Judit 65 éves leány éneke után.)

4. Lendorvári Dorka.

(Az előzők változata.)

1. Azecz - cze - ri ki - rál - nak vót ti - zen - két lá - nya

ti - zen - har - ma - dik vót Lén - dor - vá - ri Dor - ka.

2. „Lányom, éldes lányom, Lëndorvári Dorkám,
mi dolog lehet az, kerekaljú szoknya
3. elő rövidedik, hátrú hosszabbodik
szép karesú derekad igen vastagodik?“
4. — Anyám, éldes anyám, fölnevelő dajkám,
szabó nem jó szabta, varró nem jó varrta.

¹ A dallam egyik hangja kimarad. — Csak az emlékezet hiányából van kevesebb szótag.

5. „Lányom, éldes lányom, Lëndorvári Dorkám,
mi dolog lehet az, kerekaljú szoknya
6. elő rövidedik, hátrú hosszabbodik,
szép karsú derekad igen vastagodik?“
7. — Anyám, éldes anyám, fölnevelő dajkám
hideg vizet ittam, attól fölfujódtam.
8. „Lányom, éldes lányom, Lëndorvári Dorkám,
mi dolog lehet az, kerekaljú szoknya
9. elő rövidedik, hátrú hosszabbodik,
szép karsú derekad igen vastagodik?“
10. — Mit tűröm, tagadom, már ki kell vallanom :
A mi jaz farsangon hétszer megkéretett,
11. hétszer megkéretett, attól kell viselnem,
attól kell viselnem héthónapos terhet.
12. „Kocsisom, kocsisom, letjobb fullajtárom
fogd be nyolcz lovamat, futó paripámat.
13. Vidd el én Dorkámat a rózsás pallagra,
a rózsás pallagra, nyakavágó hidra.“
14. — Anyám, éldes anyám, fölnevelő dajkám,
hagy irjak levelet Király Kis Miklósnak.
15. Madaram, madaram, hirhordó madaram,
Vidd el a levelem Király Kis Miklósnak.
16. Ha füstökön éred, vesd az asztalára,
Ha ebéden éred, vesd a tányérjára.“
17. „Kocsisom, kocsisom, letjobb fullajtárom
fogd be nyolcz lovamat, futó paripámat.
18. Ha életbe érném én kedves Dorkámat,
most küldtö jaz anyja nyakavágó hidra.
19. ... Urak és úriak, álljon meg a törvény,
álljon meg a törvény, az a kemény törvény.
20. Vérem a vérével egy patakot mosson,
lelkem az lelkivel egy istent imádjon.
21. Engemet tegyenek templom elejibe,
én kedves Dorkámat templom közepibe.
22. Megkérem az urat, nékem azt megtenné :
a mi kisdudunket oltár elejibe.““

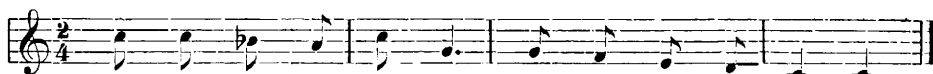
(Takácsháza-pusztá, Nógrád-vm. Egy mátra-nováki, nógrád-vm. születésű asszony éneke után.)

5. Hangoli Boriska.

(Az előzők változata.)

1. „Lá - nyom, él - des lá - nyom, mi lel - te ru - há - dot?

E - lö rö - vi - de - dik, há - tú hosz - szab - bo - dik.“

2. — Szabó nem jó szabta, varró nem jó varrta,
Verje meg az isten, jaj de elrontotta.
3. „Vigyétek, ördögök, nyakavágó hidra ;
Vigyétek lányomat nyakavágó hidra.“

4. — Anyám, édes anyám, csak egy órát várjon,
Csak egy órát várjon, míg levelem írom.
5. ... Fecskécském, fecskécském, vidd el levelecském;
Vidd el levelecském Gyöngyvári úrfinak.
6. Ha délbe érsz oda, tedd a tányérjára;
Ha este érsz oda, tedd a párnájára.
7. Tudom elolvassa, könnyével áztatja,
sűrű könnyeitől a betűt nem látja.
8. „Kocsisom, kocsisom, leggyorsabb kocsisom,
fogd be a hat lovat, azt is a legjobbat.
9. Te legyél villámlás, én meg csak sillámlás
életbe találjuk Hangoli Boriskát...
10. Jó napot, jó napot, ismeretlen anyám,
hol vagyon, hol vagyon Hangoli Boriska? “
11. „Elment a Tiszába zsebkendőket mosni,
Gyöngyvári úrfinak azzal kedvezkedni.”
12. „Mindenütt bejártam, seholsem találtam.
Hol vagyon, hol vagyon Hangoli Boriska? “
13. „Elment a kis kerbe gyöngyvirágot szedni,
Gyöngyvári úrfinak azzal kedvezkedni.”
14. „Mindenütt bejártam, seholsem találtam.
Hol vagyon, hol vagyon Hangoli Boriska? “
15. „Bement a szobába asztalt teríteni,
asztalt teríteni, tálat borongatni.”
16. „Már ott is bejártam, seholsem találtam.
Hol vagyon, hol vagyon Hangoli Boriska? “
17. „Mit tűröm, tagadom, ha ki kell vallanom:
szobájában alszik, nyoszolyában nyugszik.”
18. Belép a völegény, nyúl a kebelibe,
Kiveszi a nagy kést, szúrja a szívébe.
19. „Ha (j)ettéd¹ nem lettem, a másé se legyek.
Vérem a véreddel egy patakot mossék.
Testem a testeddel egy sirba nyugodjék.²
Lelkem a lelkeddel egy istent imádjék.³
20. Engem temessenek templom elejibe,
Hangoli Boriskát templom közepibe,
a mi kisdedünkét az oltár elejbe.”²

(Bárna, Nógrád-vim.)

Gyűjtötte: *Kodály Zoltán.*

Népköltési gyűjtésem Karjalában.

— Első közlemény. —

1905 nyarán másodszer fordultam meg Finnországban s ezen utamat néprajzi és népköltési tanulmányoknak szenteltem. Néprajzi munkásságomról a Magyar Nemzeti Múzeum Néprajzi Osztályának Értesítőjében megjelent cikkeim s az ugyanazon osztály számára szerzett gyűjteményem mutatják be. Népköltési gyűjtésem anyagát ezúttal óhajtom megismertetni.

¹ A tiéd, ja tiéd, jattiód, jettiód, jettéd.

² A dallam második felére.

³ Ez a sor is.